

ความสำคัญ ของวันที่ลงในเช็ค.....

พรเทพ ทวีกาญจน์
ผู้บริหารสำนักบริหารธนาคารบุคคล
บริษัท เอริสโคคเคินทอหาร จำกัด (มหาชน)

การส่งจ่ายเช็ค คือ การที่บุคคลใดลงลายมือชื่อในตราสารที่มีลักษณะเป็นเช็ค โดยมีสาระสำคัญเป็นการสั่งให้ธนาคารแห่งหนึ่งจ่ายเงินให้แก่บุคคลคนหนึ่งตามจำนวนเงินที่ระบุในเช็คนั้น ณ วันที่ระบุในเช็ค เพื่อเป็นการชำระหนี้ให้แก่บุคคลผู้นั้น ตามกฎหมายเรียกว่าผู้ออกเช็คหรือสั่งจ่ายเช็คว่า **"ผู้สั่งจ่ายเช็ค"** และเรียกบุคคลที่รับเช็คหรือผู้มีสิทธิเรียกร้องให้ธนาคารจ่ายเงินตามเช็คนั้นว่า **"ผู้ทรงเช็ค"** และผู้ทรงเช็คสามารถโอนเช็คนั้นให้บุคคลที่ 3 หรือที่ 4 หรือบุคคลต่อไปได้จนถึงผู้รับเช็คคนสุดท้าย ซึ่งบุคคลผู้นั้นก็คือผู้ทรงเช็ค เมื่อเช็คนั้นถึงกำหนดตามที่ระบุในเช็ค ผู้ทรงเช็คก็มีสิทธินำเช็คนั้นไปขึ้นเงินหรือเรียกเก็บเงินจากธนาคารที่ระบุในเช็คนั้น **ถ้าธนาคารนั้นปฏิเสธการจ่ายเงินไม่ว่าด้วยเหตุใดอย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม ผู้สั่งจ่ายเช็คก็ต้องรับผิดชอบในทางแพ่งต้องชดใช้เงินตามจำนวนที่ระบุในเช็คให้แก่ผู้ทรงเช็ค** มิฉะนั้นผู้ทรงเช็คก็มีสิทธิเป็นโจทก์ฟ้องผู้สั่งจ่ายเช็คหรือผู้ออกเช็คให้รับผิดชอบในทางแพ่งเพื่อขอให้ศาลบังคับให้ผู้สั่งจ่ายเช็คชดใช้เงินตามจำนวนที่ระบุในเช็ค มิฉะนั้นก็ขอให้บังคับยึดทรัพย์สินของผู้สั่งจ่ายเช็คขายทอดตลาดนำเงินมาชำระให้แก่ผู้ทรงเช็ค ซึ่งเป็นเรื่องทางแพ่ง และเป็นไปตามกฎหมายแพ่งตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเรื่อง

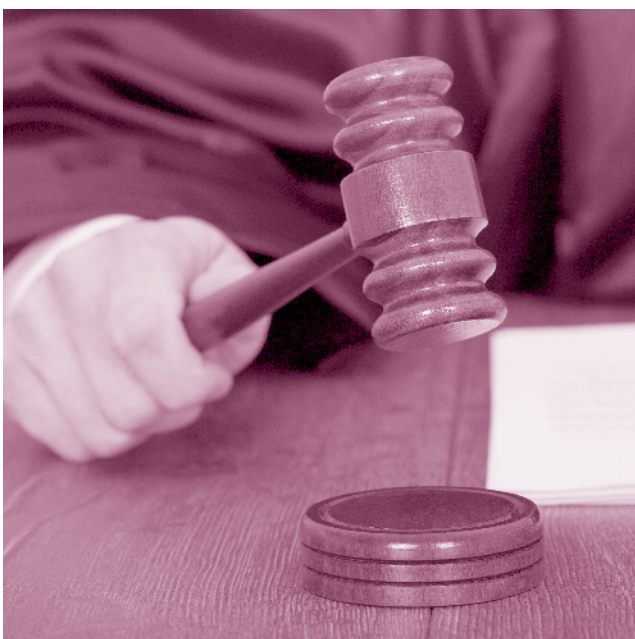
หมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่องเช็ค ในส่วนของความรับผิดชอบทางอาญาการออกเช็คหรือสั่งจ่ายเช็ค แล้วต่อมาธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คดังกล่าวนั้น นอกจากผู้สั่งจ่ายจะต้องรับผิดชอบในทางแพ่งแล้วผู้สั่งจ่ายยังอาจมีความผิดทางอาญาด้วย ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 มาตรา 4 **ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปีหรือปรับไม่เกิน 6 หมื่นบาท หรือทั้งจำและปรับ**

สาระสำคัญอย่างหนึ่งของการออกเช็ค **คือวันที่ออกเช็ค** ซึ่งเช็คทุกฉบับจำเป็นต้องมีวันที่ออกเช็ค คือวันที่ที่ระบุหรือลงไว้ในเช็ค **เพราะเช็คเป็นตั๋วเงินที่สั่งให้ธนาคารใช้เงินมือทองตาม** แต่ต้องมีวันที่ออกเช็คให้ครบถ้วนด้วย เพื่อให้ผู้ทรงเช็คสามารถนำเช็คนั้นไปยื่นต่อธนาคาร เพื่อให้ใช้เงินได้ตั้งแต่วันที่ลงในเช็คเป็นต้นไป สำหรับเช็คที่ไม่ได้ลงวันที่ออกเช็ค ทำให้เช็คฉบับนั้นไม่อาจทราบได้ว่าผู้สั่งจ่ายจะสั่งให้ธนาคารใช้เงินตามเช็คนั้นในวันใด **เมื่อไม่มีวันที่สั่งให้ธนาคารใช้เงิน ผู้สั่งจ่ายก็ไม่ต้องเตรียมเงินไว้ในบัญชีที่ฝากอยู่กับธนาคารเพื่อเอาไว้จ่ายเงินตามเช็คในวันนั้น จึงเท่ากับไม่มีวันที่จะถือว่าผู้ออกเช็คกระทำความทางอาญา** การออกเช็คของจำเลยในกรณีเช่นนี้จึงไม่เป็นความผิดทางอาญา เหตุผลที่กฎหมายบังคับว่าจะต้อง

มีวันที่ออกเช็คหรือผู้สั่งจ่ายต้องลงวันที่ในเช็คจึงจะเป็นความผิดทางอาญา ก็สืบเนื่องมาจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) ซึ่งบัญญัติว่า **“คำฟ้องในคดีอาญาต้องทำเป็นหนังสือ และมีรายการ..... (5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริง และรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลา และสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ...”** จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ทำให้คำฟ้องในคดีอาญา โจทก์จึงต้องระบุวันเวลาที่กล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดมาด้วย มิฉะนั้นเป็นคำฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ และศาลอาจจะยกฟ้องได้ คดีอาญาเกี่ยวกับความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คก็เช่นเดียวกัน โจทก์ต้องบรรยายฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดในเวลาใด ซึ่งในกรณีดังกล่าวกฎหมายให้ถือเอาวันที่ที่ลงในเช็คนั้นเป็นวันที่จำเลยเริ่มกระทำความผิด และความผิดสำเร็จเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าจำเลยหรือผู้ใช้เช็คไม่ได้ลงวันที่ในเช็คหรือขอชะงักมอบเช็คให้แก่กันยังไม่มีวันที่ ก็เท่ากับไม่มีวันที่ที่จะถือว่าจำเลยกระทำความผิดทางอาญานั้นเอง ในกรณีดังกล่าวผู้ใช้เช็คหรือผู้สั่งจ่ายเช็คจึงไม่มีความผิดทางอาญา

กรณีมีปัญหาถามว่า ถ้าจำเลยส่งมอบเช็คแต่ไม่กรอกจำนวนเงิน และวัน เดือน ปีที่ออกเช็ค แต่ยอมให้ผู้เสียหายกรอกจำนวนเงิน และวัน เดือน ปี ที่ออกเช็คต่อหน้าในขณะที่รับเช็ค จำเลยจะมีความผิดทางอาญาหรือไม่ ประเด็นดังกล่าวนี้ศาลฎีกาได้ตัดสินไว้ว่า แม้จำเลยจะเพียงแต่ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คพิพาทก็ตาม แต่จำนวนเงินที่ลงในเช็คพิพาท และรายการวัน เดือน ปี ที่ออกเช็ค **จำเลยหาจำต้องเป็นผู้เขียนลงไว้ในเช็คพิพาทด้วยลายมือของจำเลยเอง ไม่จำเลยอาจให้บุคคลอื่นเขียนหรือพิมพ์ข้อความดังกล่าวให้ก็ได้**

เทียบเคียงฎีกาที่ 5645/2544 จำเลยลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คพิพาทชำระค่าเช่ารถชุดดินให้แก่โจทก์ร่วม โดยส่งมอบเช็คพิพาท

ให้ อ. พนักงานของโจทก์ร่วมในทันทีที่จำเลยลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คพิพาท แม้จำเลยจะเพียงแต่ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คพิพาทก็ตาม แต่จำนวนเงินที่ลงในเช็คพิพาท และรายการวัน เดือน ปี ที่ออกเช็ค จำเลยหาจำต้องเป็นผู้เขียนลงไว้ในเช็คพิพาทด้วยลายมือของจำเลยเอง ไม่ จำเลยอาจให้บุคคลอื่นเขียนหรือพิมพ์ข้อความดังกล่าวให้ก็ได้ หากข้อความถูกต้องตรงกับเจตนาของจำเลยในการออกเช็คพิพาทก็ถือว่าการออกเช็คที่สมบูรณ์แล้ว เมื่อ อ. รับเช็คพิพาทจากจำเลยแล้วกรอกจำนวนเงิน และวัน เดือน ปี ที่ออกเช็คต่อหน้าจำเลยโดยความยินยอมของจำเลยในทันทีที่รับมอบเช็คพิพาท ในกรณีนี้ต้องถือว่าจำเลยเป็นผู้ออกเช็คพิพาท เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

บทสรุปส่งท้าย การออกเช็คที่เจตนาไม่ลงวันที่ เป็นการออกเช็คโดยเจตนามิให้มีการใช้เงินตามเช็คหรือฐานออกเช็คโดยรู้อยู่แล้วว่า ในขณะที่ออกเช็คไม่มีเงินในบัญชีอันจะพึงจ่ายให้ได้นั้น สาระสำคัญของความผิดทั้งสองฐานนี้อยู่ที่วันที่ออกเช็ค คือวันที่สั่งให้ธนาคารจ่ายเงินตามเช็ค ถ้าเช็ครายใดผู้ออกไม่ได้ลงวันที่ออกเช็ค ก็ไม่มีทางที่จะให้ผู้ออกเช็คทราบได้ว่าจะมีการใช้เงินตามเช็คนั้นในวันใด ซึ่งวันนั้นผู้ออกเช็คจะได้เตรียมตัวเงินไว้ในบัญชีที่ธนาคารอันจะพึงจ่ายตามเช็คนั้น หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เช็คที่ไม่มีวันที่ออกเช็ค ถือได้ว่าไม่มีวันที่ผู้ออกเช็คกระทำความผิด แม้จะให้สิทธิผู้ทรงไว้ว่าถ้าเช็ครายใดมิได้ลงวันออกเช็ค ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายคนหนึ่งคนใดทำการโดยสุจริตจะควรถูกต้องแท้จริงลงก็ได้ นั้น กฎหมายเพียงแต่ให้เช็คฉบับนั้นเป็นเช็คที่มีรายการสมบูรณ์ตามกฎหมายฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ในทางแพ่งเท่านั้น แต่หาผลที่จะลงโทษผู้ออกเช็คในทางอาญาได้